

નમાજ

નમાજ વાસ્તવમાં સૂચિના માલિક અને પાલનહાર સમક્ષ બંદા અને ગુલામની હાજરીનું નામ છે. આ હાજરીમાં બંદા પર પોતાના માલિક અને રબની મહાનતા અને પ્રતાપનો આદરયુક્ત ભય હોય છે. આ એકાગ્રતા એટલી ઊંડી અને વિશુદ્ધ હોય છે કે તે સ્વયંને પણ ભુલાવી દે છે. તે વખતે ન તેને દુનિયા યાદ રહે છે અને દુનિયાની લિજજતો. અલ્લાહ સમક્ષ હાજરીની લિજજત તેને બીજી દરેક લિજજતથી નિઃસ્પૃહ કરી નાખે છે. આ ભાવ ધીમે-ધીમે એટલો ઊંડો થતો જાય છે કે તે તેમાં ખોવાઈ જાય છે અને અલ્લાહ સિવાય કોઈ અન્ય વસ્તુ યાદ રહેતી નથી.

આ જ કારણ છે કે દીનમાં નમાજનું ખૂબ મહત્વ છે. નમાજ જ વ્યક્તિના ઈસ્લામનું દર્પણ છે. જ્યાં એક તરફ આ દર્પણમાં અલ્લાહની રુબૂબિયત (પ્રભુતા) અને તેના એકત્વનું સાચું ચિત્ર પ્રગટ થાય છે, ત્યાં બીજી તરફ તેના કાર્યો અને પ્રવૃત્તિઓમાં રસૂલુલ્લાહ ﷺ ની રિસાલત (પથગંબરી)નું પ્રતિબિંબ પણ હોય છે. જ્યારે બંદો કિબ્લા તરફ રૂખ કરીને પોતાના રબની સામે ઊભો થાય છે, તો જાણે તે કલ્યાણની આંખોથી અલ્લાહના ઘરમાં ઉપસ્થિત પોતાના રબની પોકાર પર લબ્ધૈક કહી રહ્યો હોય ! જ્યારે તે અલ્લાહ તરફ એકાગ્રચિત થઈને દુનિયાથી રૂખ ફેરવી લે છે, તો જાણે તેનું મન રોજાની હાલતમાં હોય છે ! એટલા માટે જ્યારે બંદો પોતાના ગુનાઓની માઝી માટે પોતાના માલિક અને સ્વામીના હજૂર કરગરી રહ્યો હોય છે, જેથી તેનું મન ધર્મનિષ અને પવિત્ર થઈ જાય, તો જાણે તે પોતાના મનની ઝકાત (અનિવાર્ય ધર્મ-દાન) અદા કરી રહ્યો હોય છે ! તેની સુધારણા કરી રહ્યો હોય છે અને તેને શુદ્ધ કરી રહ્યો હોય છે ! આ રીતે નમાજ તમામ ઈબાદતોનું વ્યાપક અને સર્વગ્રાહી સ્વરૂપ તેમજ અલ્લાહના આદેશોના અનુસરણ અને આજ્ઞાપાલન માટે એક પ્રતિજ્ઞા અને કરારનું રૂપ રાખે છે.

દીનમાં નમાજને ગૌરવભર્યું સ્થાન પ્રાપ્ત છે. તે દીનનો સ્તંભ છે અને રસૂલુલ્લાહ ﷺ ની આંખોની ઠંડક છે. તે ઉભ્મતે મુસ્લિમા (મુસ્લિમ સમુદ્ધાય) માટે મે'રાજ (ચરમ-શિખર)ના સફરની ભેટ અને અલ્લાહ સાથે મુલાકાતનું એક સાધન અને માધ્યમ છે. મે'રાજના સફરમાં આરંભ તો તે પચાસ વખત માટે ફર્જ (અનિવાર્ય) કરવામાં આવી હતી, પરંતુ રસૂલુલ્લાહ ﷺ ની દરખાસ્ત પર અલ્લાહ તુઆલાએ તેમાં ઘટાડો કરીને માત્ર પાંચ વખતની નમાજ ફર્જ કરી, જો કે સવાબ (પુણ્ય) પચાસ નમાજો બરાબર રાખ્યો. (મુત્તાફિક અલયહિ)

'સલાત' શબ્દનો અર્થ શબ્દ-ક્રોષ મુજબ દુઅા થાય છે. સ્વયં કુર્અનિમાં આ અર્થમાં આ શબ્દનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે. ફરમાવ્યું :

﴿وَصَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ صَلَوةَكَ سَكُنٌ لَّهُمْ ﴾ التوبه: ١٠٣

અનુવાદ : “અને તેમના માટે દયાની દુઆ કરો, કેમ કે તમારી દુઆ તેમના માટે શાંતિ અને સંતોષનું કારણ હશે.” (સૂર: તૌબા, આ. ૧૦૩)

બીજુ જગ્યાએ ફરમાવ્યું :

﴿إِنَّ اللَّهَ وَمَلَكُوتُهُ يُصَلِّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَكَادُوا إِلَيْهِ أَمَّا مَنْ فَعَلَ صَلُوةً عَلَيْهِ وَسَلَّمَوْا
تَسْلِيمًا﴾ الْأَحْزَاب: ٥٦

અનુવાદ : “અલ્લાહ અને તેના ફરિશ્તાઓ નબી ﷺ પર દર્દુદ મોકલે છે. હે લોકો, જેઓ ઈમાન લાવ્યા છો !
તમે પણ તેમના પર દર્દુદ અને સલામ મોકલો.” (સૂર: અહ્રાબ, આ. ૫૬)

શરી (ઈસ્લામી ધર્મશાસ્ત્ર) પરિભાષામાં ‘સલાત’ (નમાઝ) અમુક નિશ્ચિત કથનો અને કાર્યોના નિશ્ચિત
શરતોની સાથે પાલનને કહે છે, જેની શરૂઆત ‘તકબીર’ (અલ્લાહની મહાનતા)થી થાય છે અને સમાપન
‘અસ્સલામુ અલઈકુમ વ-રહમતુલ્લાહ’ કહેવા પર થાય છે.

—●—